

יהי התהוותו!

מי משוחרר במדינה הזאת, שיחרור מלא וסופי?

הנשים אינן משוחררות משילטון הגבר. בני "עדות המזרח" אינם משוחררים מן הקיפוח מידי האשכנזים. החילורניים אינם משוחררים מן הכפייה הדתית. רק גוף אחד בישראל משוחרר דגמרי: המיפלגה.

והדוגמה הטובה ביותר לכך היא המיפלגה המתקראת "ליברלית".

מי יפלגה נורמלית בעולם הדמוקרטי תלוייה בקולות הבוחרים שלה. עוצמתה והשפעתה עולות ויורדות לפי מיספר הקולות שהיא זוכה בהם בקלפי. המיפלגה הליברלית משוחררת מן הדאגה הזאת.

בפעם האחרונה התייצבה המיפלגה הליברלית בבחירות של שנת 1961. אז זכה בה 17 מנדטים בכנסת החמישית. הישג זה בא לה מפאת החידוש, בבחינת "משנה שם, משנה מזל". עד אז נקראה המיפלגה בשם "הציונים הכלליים". ערב הבחירות לכנסת החמישית התאחדה המיפלגה הציונים הכלליים עם המיפלגה הפרוגרסיבית. שתי המיפלגות הקשיות והמשועמות, שוכו בבחירות הקודמות בייחוד ב-10.8%, התמזגו והתקשטו בשם חדש ומושך ("ליברלים"). כוחן עלה ל-13.6%. אך תוך זמן קצר התפרקה החבירה. לה. והליברלים העצמאיים (הפרוגרסיבים לשעבר) חזרו כלעומת שבאו. אם מנכים את כוחם מן ההישג של המיפלגה הליברלית המשותפת, מסתבר כי הליברלים היווים זכו אז, ב-12 מנדטים בלבד.

מאז עברו יותר מ-18 שנים. שנות ה-60' ושנות ה-70' עברה, חלפו וכמשך כל הזמן הזה עברה שנה המיפלגה הליברלית והלכה מחלי אף חלה, מבני שנאיצה להתייצב בכוח עצמאי בבחירות, וזוא גם פעם אחת.

בבחירות של 1965 קם גח"ל (גוש חרות-ליברלים), בראשותו של מבחם בגין, וזכה ב-26 מנדטים. הליברלים קיבלו את חלקם, מבלי להתאמץ. הם רכבו על זנבו של מנהיג-חרות. בבחירות של 1969 חזרו על התרגיל, ושוב זכה גח"ל ב-26 מנדטים. הדבר לא הספיק, וכך, לקראת הבחירות של 1973, קם הליכוד. שוב מצאו הליברלים את עצמם בחממה של מישפחה נעימה. שוב תפסו טרמפ של מנהיג-חרות של מנתם בגין, והפעם יכלו כבר להתחלק בשלל של 39 מנדטים.

המשך ידוע. בבחירות של 1977 הגיעו הליברלים סוף-סוף לשלטון במיסגרת הליכוד, קיבלו 15 מושבים בכנסת וארבעה מקומות ליד שולחן-המשלה. עסקניהם האפורים הפכו מיניסטריום, בעלי מכון יות-שרד ושומרי-ראש ומנהלי-לשכות וי מזכירות.

זכר זה מבני להתייצב אף פעם אחת בבחירות כמשך 18 שנים ר- יותר!

מיפלגה משוחררת מקולות הבורחים - הרי זה חלום של כל פויריטיקאי בעולם.

אך יש חלום שני, וגם הוא התגשם לגבי המיפלגה הנורמלית במלואו. לא די לה למיפלגה להיות בתתי תלוייה בציבורי-הבוחרים. כרי להיות משוחררת באמת, עליה להיות גם בתית-לגויה בכחריה.

אך עושים זאת? בכל מיפלגה נורמלית בעולם הדמוקרטי, חברי-המיפלגה משלמים דמי-חבר ואוהדיה תורמים לה תרומות. על כך קיום המיפלגה, התוצאה המעציבה של מצב עגום זה היא שתנהגת המיפלגה צריכה להתחשב בדעת חבריה ואוהדיה.

לא כן המיפלגה הישראלית. עם הנהגת מימון-המיפלגות מקופת ה"מדינה, נעלמה דאגה זו.

מיפלגה ישראלית, המיוצגת בכנסת, יכולה לתפקד גם מבלי שיהיה לה אף חבר אחד - וכיום יש בכנסת כמה מיפלגות שכאלה. ואולי זה אף רצוי, כי במיפלגה הישראלית המצוייה החבר עולה בכסף, תחת להכניס כסף.

המיפלגה הליברלית מקבלת את המימון שלה מידי קופת-המדינה. מימון זה אף אינו תלוי במיספר המדוייק של הליברלים בכנסת.

עם בחירת הכנסת התשיעית, היו בה 15 ליברלים. לאחד מהם קרתה תקלה מצערת, והוא נאלץ לעבור מימון-הכנסת לבית-הסוהר. במקומו נכנס, לפי ה"תורה, איש חרות. כך נמצאים עתה רק 14 ח"כים ליברליים בסיעת הליכוד בכנסת.

שרות לכך! אין הם מממנים את הצמרת, אלא להיפך, הצמרת מממנת אותם בכסף שהיא מקבלת מהמדינה.

במיפלגה ישראלית, הרבה יותר קל לצמרת להדיח את חברי-המיפלגה להדיח את הצמרת.

מנהיגי המיפלגה נבחרים בקנוניות מסורכות על-ידי שיכבה קטנטנה של עסקנים מיקצועיים, רובם שכירי המיפלגה, כפי שהקיסר נבחר במישטר הפיאודלי על-ידי קומץ אצילים.

הנה כי כן, לפנינו מיפלגה שאיש לא בחר בה מזה קרוב לעשרים שנה, שאיש אינו תומך בה מרצון בכספו, ושר לחבריה אין כל השפעה בה. אין זה נהר זורם, ואין זה ים חופשי. זוהי ביצה, שמיי

ישיבת מרכז המיפלגה הליברלית *

מיה עומדים, ולא פעם מעלים צנחנה. אפשר לטעון: בכל זאת, המיפלגה קיימת, מפני שהיא מייצגת משהו.

מה מייצגים הליברלים? השקפת-עולם? מעמד חברתי? לא זה ולא זה.

אין למיפלגה הליברלית השקפת עולם. על אחת כמה וכמה שאין לה השקפת-עולם ליברלית. השם עצמו הוא סידוף גמור.

בשעתו ייצגו הציונים-הכלליים מגמה רעיונית בציונות וביישוב. הם היוו את הימין המתון, ששיתף, בדרך כלל, פעור לה עם השמאל המתון.

הציונים-הכלליים היו מיפלגה יוגנית (במושגים של ימינו). רבים מראשיה היו מוותיקי הארץ, צאצאי העליה הראשונה, והיה להם יחס מתוני-יחסית לגבי הבעייה הערבית. במחלוקת ההיסטורית שבין דודך בן-גוריון ומשה שרת תמכו השרים הציונים-כלליים (יחד עם ראשי המפד"ל) ב"שרת המתון, נגד בן-גוריון ה"אקטיביסטי". בסך-הכל היתה זאת מיפלגה הגי' יוגנית, שפויה, מתונה.

אילו המיפלגה ה"ליברלית", יורשת הציונים-הכלליים - מה ליברלי בה? ליברלים פירושו - מתן מירב החופש לפרט. הליברלים הקלאסי דגל ביוזמה החופשית של האדם, ובאי-התערבות המדינה בתהליכי המשק ("התנחו לעשות, הניחו לעבור" כדבריו של ג'ורג'ס וונגסאן דה גורניי, מאבות המהפכה הצרפתית). בעור לט התעשייתי המודרני זוהי תיאוריה

* מימין ח"כ מרדכי טבידור, באמצע אריה דולצין.

מיושנת, אך גם כיום דוגל הליברלים בחרות מירבית של האדם, במיסגרת של חברה הנאלצת לקבל על עצמה תכנון ופיקוח.

אך הליברליזם האמיתי הוא יוגי-תר מזה. הוא כראש וראשונה תר רה הדוגלת ברציונליזם, בשילטון ההגיון, בפובלינות, בנכונות לריאות את שני הצדדים של המטי בעי' הכיור בזכויות הזולת וזהתי פשר עומו.

מה נותר מכל אלה במיפלגה הליברלית, השיפחה הנרצעת וחסרת-האישיות של הליכוד? והרי הליכוד הוא התגלמות כל התכונות ההפוכות: הקנאות הלאומי, גינת, שילטון של זכויות הזולת, החמרת הכפייה הדתית, שלילה עקרונית של הרציונליזם ביחסי-האומות ובמדינה עצמה. הליכוד הוא, "ליברלי" כמו שהי מערך הוא, "פוציאליסטי" וכמו שהמפד"ל הוא ערת קדושים.

כי כוד משהו לטעון כי הליברלים, אף שמבחינה אידיאולוגית אינם קיימים כלל, ממלאים תפקיד הגיוני, נציגים של שיכבה סוציאלית מסוימת.

האמנם אינו שייכבה? לצינונים-הכלליים היה אמנם ביסס כזה, ביישוב שלפני קום המדינה הם ייצגו את הבורגנות הועירה והבינונית, את בעלי הבתים, החנוונים, הפרדסנים - מה שנקרא אז, מחוסר שם אחר, "הציבור הארי החי". בעלי-ההון הרציוניים יותר, שמיספרם היה אז זעום, תמכו אף הם בציונים-הכלליים, בהעדר כתובת אחרת, אך לא מהם שאבה המיפלגה את כוחה ובורי חיה.

עם קום המדינה קם מעמד חדש של עתירי-הון, מנהלי הברות-ענק ובנקאים - אך אלה מצאו את ביתם הטבעי במפא"י, אשר גידלה וטיפחה אותם. נציגם ובעלי-שיחם היה, כמובן, פינחס ספיר, ואילו הציונים-הכלליים נשארו כפי שהיו - נציגיהם העיקריים של הבורגנות הזעירה, העצמאיים הקטנים, החנוונים, החקלאים העצמאיים.

זה היה ביסס דמוגרפי רחב למדי, והוא העניק לצינונים-הכלליים 7 מנדטים בכנסת הראשונה, 20 בכנסת השניה, 13 בכנסת השלישית ו-8 בכנסת הרביעית. מה נותר מן הקשר ההיסטורי בין המיפלגה הזאת ובין המעמד הזה?

במשך שנתיים ויותר שלט במדינה שרי האוצר ליברלי - ובתקופה הזאת לא עשה דבר כדי להיטיב עם הציבור המסורתי של מיפלגתו. הוא טיפח את ההון הגדול, את הבנקאים, את הייבואנים הגדולים - בקיצור, את אותו מעמד שגדל ושיגשג תחת שילטון המערך, ושהשתלט עתה על המדינה בחסות הליכוד.

אילו פרצו השבוע בחירות חדי שות, ואילו התייצבה בהן המיפלגה הליברלית כרשימה עצמאית - היתה מוכית שוק על ירך. כרי הריה המסורתיות היו כועטים בה, מסופקני אם היו זוכים אף בחמישה מנדטים בכנסת העשירית.

א ודם אין למנהיגי הליברלים מה לדי אג. העניין מסודר.

הם ייכללו שוב ברשימת הליכוד בבחי רות הבאות, בלי כל קשר לכוחם האמיתי - שאיש אינו יודע, במילא, מה הוא. מיספר נבחריה יהיה תלוי אך ורק בי הצלחתם של מנהיגי תנועת-החרות לעי צור את התדרדרות הפופולריות שלהם, ולהביס את המערך למרות הכל.

הם יוסיפו לקבל מימון מקופת המדינה כאילו היו מיפלגה גדולה, היה ופרחת. הם משוחררים מכל הדאגות, זרי

לת אחת: מי בהנהגה יגבר על מי, מי מן העסקנים שאישידי-בחר בהם יצליח להדיח את עמיתו ר- לתפוס את המקום בצמרת.

מצב זה אינו ייחוד למיפלגה הליברלית. לית דווקא, הוא קיים בכמה וכמה מיפלגות במדינה. אך נדמה כי במיפלגה הליברלית הוא הגיע לשיאו. רק מפ"ם (בחי רות אחרונות: 1965) מחסרבת לשיא זה. זוהי האיטונותיה היחידה הזוהי מת בארץ-ישראל: האוטונומיה של עסקני המיפלגות.